

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۱/۹

تاریخ پذیرش: ۹۱/۲۱/۵

اهمیت و محدودیت رسانش پیام از دیدگاه حضرت امام خمینی (ره)

نوشته

احمدعلی قانع*

چکیده

در این مقاله که عمده مطالبش گردآوری و نقل سخنان حضرت امام خمینی (ره) بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران است، نگاه اسلام به میزان محدودیت‌ها در رسانش پیام خصوصاً از طریق رسانه‌های جمعی را از دید یک فقیه اسلام‌شناس و متفکر انقلابی و فیلسوف عارف و کسی که بذریه بیداری اسلامی را در قرن جاری در اذهان امت‌ها و ملت‌های مسلمان پاشید، ملاحظه می‌کنید. اجمال آنچه در این مقاله آمده عبارت است از: نگاهی به وضعیت اسف بار رسانه‌ها در رژیم گذشته، لزوم توجه جدی دستگاه‌ها و مردم نسبت به رسانه‌ها و برخورد قاطعانه در موارد انحراف، معرفی تفرقه‌افکنی و تضعیف نظام اسلامی به عنوان یکی از آفت‌های قلم و بیان، اظهار نظر پیرامون حدود مطبوعات و رسانه‌ها، اجرای قوانین اسلام آزادی واقعی است، لزوم ممیزی قبل از انتشار کتب و مجلات، تلاش برای اسلامی کردن کامل کتب و نشریات، رعایت قانون عقلی الأهم فالأهم، مجازات رسانه‌های خاطی برحسب میزان انحراف آن‌ها و نیز دامنه پخش و تیراژ مطبوعات، عدم جواز فریبنده بودن تیر روزنامه‌ها به قصد فروش بیشتر، اهمیت رسانه صدا و سیما نسبت به رسانه‌های دیگر و لزوم پیاده کردن اسلام و نه راضی نگه داشتن شرق و غرب.

کلید واژه: امام خمینی (ره)، رسانه، آزادی بیان، محدودیت‌های رسانش پیام، بیداری اسلامی، حرمت گمراه ساختن دیگران.

مقدمه

«ان الله تعالی یبعث لهدیه الامه علی رأس کل مائه سنه من یجدد لها دینا»^۱
در ایام سی و پنجمین سالگرد ورود پیروزمندانه حضرت امام خمینی (ره) به کشور عزیز ایران اسلامی و پیروزی انقلاب مقدس و خونبار این مرز و بوم هستیم. حقا که این رهبر الهی یکی از بهترین مصادیق حدیث نقل شده در ابتدای کلام هستند. اکنون این فقط کشور و مردم

* استادیار فقه و اصول دانشگاه امام صادق (ع) 4ghane@gmail.com

ایران نیست که در آن انقلاب اسلامی به پیروزی رسیده و سی و چهار سال است که در مقابل توطئه‌ها و برنامه‌ریزی‌های شوم و شیطانی مستکبران جهانی مقاومت می‌کند بلکه موج بیداری اسلامی که نشئت گرفته از افکار نورانی امام راحل و خلف صالح ایشان مقام عظمای ولایت و رهبری است همه کشورهای را فراگرفته و پیروزی علنی و رسمی در کشورهایی مثل مصر و لیبی حاصل شده است.

مردم فلسطین که سال‌های سال با سنگ در مقابل تانک‌ها و راکت‌های ویرانگر رژیم صهیونیستی می‌جنگیدند و جز خون دادن و تحمل مصیبت کار دیگری را نمی‌توانستند اکنون به برکت یاری و همکاری جمهوری اسلامی ایران و مقاومت حزب‌الله لبنان به‌جای پرتاب سنگ موشک‌های دشمن شکن خود را به سوی تلاویو و دیگر شهرهای اشغالگران شلیک می‌کنند. اکنون پیروزی‌های مقاومت اسلامی در منطقه از پیروزی سی و سه روزه و بیست و دو روزه به پیروزی هشت روزه تبدیل شده و اگر نبود ناجوانمردی‌های سران نادان کشورهای به اصطلاح اسلامی منطقه، سال‌ها پیش از این می‌بایست صهیونیست‌های اشغال‌گر و درنده‌خو طعم شکست را می‌چشیدند.

ما اعتماد داریم اگر افکار روشنگر و قاطع حضرت امام خمینی (ره) و جانشین بر حق ایشان مقام معظم رهبری در صحنه‌های مختلف بین‌المللی و داخلی به‌خوبی اجرا شود شکست مستکبران و معاندان و دنیاطلبان و ایجاد نظام عدل و قسط جهانی که همانا هدف بعثت پیامبران الهی است زودتر و بهتر تحقق می‌یابد و جامعه جهانی برای ظهور و قیام حضرت امام مهدی (عج) آماده می‌شود. با توجه به مناسبت زمانی سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، در این مقاله در نظر دارم آرای بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران را پیرامون اهمیت و محدودیت پیام‌رسانی از دید اسلام بازخوانی کنیم و امید آن داریم که اصحاب رسانه‌ها و مطبوعات که خود را پیروان این رهبر راستین الهی می‌دانند در عمل پایبند و وفادار به افکار این ابرمرد جهان اسلام باشند.

طبیعی است وضوح و صراحت بیانات ایشان نیازمندی هرگونه شرح و توضیح را منتفی می‌سازد لذا پس از استخراج مطالب از کتاب پر ارج صحیفه نور تنها به دسته‌بندی این سخنان اقدام و تنها در پاره‌ای از موارد نکاتی را بر آن افزودیم.

اهمیت توجه به این سخنان آنجا روشن می‌شود که علاوه بر آنکه آن بزرگوار رهبر و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و مرجع تقلید آگاه و عالم به شرایط زمان و مکان هستند، از جهت دیگر بسیاری از کسانی که در طول دهه دوم انقلاب یعنی پس از رحلت حضرت امام (ره) آهنگ تساهل و تسامح و رها کردن رسانه‌ها را نواختند گاه تفکر خود را بر تفکر حضرت امام (ره) منطبق کرده و آن حضرت را نیز به این فکر متهم می‌کردند در حالی که مجموعه سخنان و نوشته‌های حضرت امام (ره) هرگز این فکر را القا نمی‌نماید.^۲

اهمیت رسانه‌ها در کلام حضرت امام خمینی(ره) و لزوم رعایت مرزهای شرعی و قانونی

پس از جست‌وجوی استقرایی و موضوعی که از بیانات آن رهبر فرزانه داشتیم فرمایشات ایشان را در باب رسانه‌ها، اهمیت آن‌ها و محدودیت رسانش پیام به زیرمجموعه‌های زیر قابل تقسیم می‌دانم:

۱. اشاراتی به وضعیت اسف بار رسانه‌ها در رژیم گذشته

رادیو تلویزیون و مطبوعات و سینماها و تئاترها از ابزارهای مؤثر تباهی و تخریب ملت‌ها خصوصاً نسل جوان بوده است. در این صد سال اخیر به ویژه نیمه دوم آنچه نقشه‌های بزرگی از این ابزار، چه در تبلیغ ضد اسلام و ضد روحانیت خدمت‌گزار و چه در تبلیغ استثمارگران غرب و شرق کشیده شد و از آن‌ها برای درست کردن بازار کالاها خصوصاً تجملی و تزئینی از هر قماش، از تقلید در ساختمان‌ها و تزئینات و تجملات آن‌ها و تقلید در اجناس نوشیدنی و پوشیدنی و در فرم آن‌ها استفاده کردند، به‌طوری که افتخار بزرگ فرنگی‌مآب بودن در تمام شئون زندگی از رفتار و گفتار و پوشش و فرم آن به ویژه خانم‌های مرفه یا نیمه‌مرفه بود و در آداب معاشرت و کیفیت حرف‌زدن و به‌کار بردن لغات غربی در گفتار و نوشتار به صورتی بود که فهم آن برای بیشتر مردم غیرممکن و برای هم ردیفان نیز مشکل می‌نمود فیلم‌های تلویزیون از فرآورده‌های غرب یا شرق بود که طبقه جوان زن و مرد را از مسیر عادی زندگی و کار و صنعت و تولید و دانش منحرف و به‌سوی بی‌خبری از خویش و شخصیت خود و یا بدبینی و بدگمانی به هم چیز و کشور خود حتی فرهنگ و ادب و مآثر پرارزش که بسیاری از آن با دست خیانتکار سودجویان به کتابخانه‌ها و موزه‌های غرب و شرق منتقل گردیده است. مجله‌ها با مقاله‌ها و عکس‌های افشاح‌بار و اسفانگیز و روزنامه‌ها با مسابقات در مقالات ضدفرهنگی خویش و ضداسلامی با افتخار مردم به‌ویژه طبقه جوان مؤثر را به‌سوی غرب یا شرق هدایت می‌کردند اضافه کنید بر آن تبلیغ دامنه‌دار در ترویج فساد و عشرتکده‌ها و مراکز قمار و لاتار و مغازه‌های فروش کالاهای تجملاتی و اسباب آرایش و بازی‌ها و مشروبات الکلی به‌ویژه آنچه از غرب وارد می‌شد و در مقابل صدور نفت و گاز و مخازن دیگر، عروسک‌ها و اسباب بازی‌ها و کادوهای تجملی وارد می‌شد و صدها چیزهایی که امثال من از آن‌ها بی‌اطلاع هستیم و اگر خدای نخواستہ عمر رژیم سرسپرده و خانمان برانداز پهلوی ادامه پیدا می‌کرد چیزی نمی‌گذشت که جوانان برومند ما، این فرزندان اسلام و میهن که چشم امید ملت به آن‌هاست، با انواع دسیسه‌ها و نقشه‌های شیطانی به‌دست رژیم فساد و رسانه‌های گروهی و روشنفکران غرب و شرق گرا از دست ملت و دامن اسلام رخت برمی‌بستند یا جوانی خود را در مراکز فساد تباه می‌کردند و یا به خدمت قدرت‌های جهان‌خوار درآمده و کشور را به تباهی می‌کشاندند. خداوند متعال به ما منت گذاشت و همه‌را از شر مفسدین و غارتگران نجات داد (موسوی خمینی: ۲۶۷).

یک هزار و سیصد و هفتاد و سه سال از حادثه کربلا می‌گذرد و هر سال از سال قبل مراسم عزاداری و زنده نگه‌داشتن یاد و خاطره کربلا و عاشورا جلوه‌دارتر می‌شود. ما همه بنی‌امیه و

قاتلان امام حسین (ع) را لعن می‌کنیم و معتقدیم این لعن فقط برای کسانی که در صحرای کربلا حضور داشته‌اند نیست بلکه برای تمام کسانی است که از نظر فکری و عملی همانند یزید و ابن‌زیاد و عمرسعد و شمر ملعون هستند. با این مقدمه می‌توان گفت گرچه مطبوعات و رسانه‌های پس از انقلاب اسلامی وضعیت تأسف‌بار رژیم گذشته را ندارند اما با کمال تأسف همه اشکالات و سلبیات گذشته را نیز یک‌جا از دست نداده بلکه باگذر زمان برخی از نکات منفی بار دیگر جوانه زده و رشد نموده که از باب نمونه می‌توان به داستان تبلیغات بازرگانی اشاره کرد. از استفاده ابزاری از چهره زنان گرفته تا تشویق به مصرف‌گرایی، از تدلیس و فریبکاری در معرفی برخی کالاها تا افزایش قیمت کالاهایی که تبلیغات بازرگانی آن‌ها را مشهور ساخته^۳ و خلاصه اینکه لازم است بار دیگر با مطالعه عقاید امام(ره) میزان دور شدن عملی‌مان را شناسایی کرده و از آن بپرهیزیم.

۲. لزوم توجه جدی دستگاه‌ها و مردم نسبت به رسانه‌ها و برخورد قاطعانه در موارد انحراف

اکنون وصیت من به مجلس شورای اسلامی در حال و آینده و رئیس‌جمهور و رؤسای جمهور مابعد و به شورای نگهبان و شورای قضایی و دولت در هر زمان آن است که نگذارند این دستگاه‌های خبری و مطبوعات و مجله‌ها از اسلام و مصالح کشور منحرف شوند و باید همه بدانیم که آزادی به شکل غربی آن که موجب تباهی جوانان و دختران و پسران می‌شود از نظر اسلام و عقل محکوم است و تبلیغات و مقالات و سخنرانی‌ها و کتب و مجلات برخلاف اسلام و عفت عمومی و مصالح کشور حرام است و بر همه ما و همه مسلمانان جلوگیری از آن‌ها واجب است و از آزادی‌های مخرب باید جلوگیری شود و از آنچه در نظر شرع حرام و آنچه برخلاف مسیر ملت و کشور اسلامی و مخالف با حیثیت جمهوری اسلامی است، به‌طور قاطع اگر جلوگیری نشود همه مسئول می‌باشند و مردم و جوانان حزب‌اللهی اگر برخورد به یکی از امور مذکور نمودند به دستگاه‌های مربوطه رجوع کنند و اگر آنان کوتاهی نمودند خودشان مکلف به جلوگیری هستند. خداوند تعالی مددکار همه باشد.» (همان: ۲۷).

حضرت امام(ره) رهبر قاطعی بودند که در صحنه‌های مختلف قبل از پیروزی و پس از پیروزی انقلاب با قاطعیت و جدیت کار را پیش می‌بردند و هر جا که به دلایلی این جدیت و قاطعیت به نوعی دیگر رخ می‌نمود پیروزی در آن صحنه به تعویق می‌افتاد و یا مشکلی تازه به وجود می‌آمد آنچه در عبارات زیر مشاهده می‌کنید یکی از آن موارد است:

... و اما اشتباهی که ما کردیم این بود که به‌طور انقلابی عمل نکردیم و مهلت دادیم به این قشرهای فاسد، و دولت انقلابی و ارتش انقلابی و پاسداران انقلابی، هیچ یک از این‌ها عمل انقلابی نکردند و انقلابی نبودند. اگر ما از روز اول که رژیم فاسد را شکستیم و این سد بسیار فاسد را خراب کردیم، به‌طور انقلابی عمل کرده بودیم، قلم تمام مطبوعات را شکسته بودیم تمام مجلات فاسد و مطبوعات فاسد را تعطیل کرده بودیم و رؤسای آن‌ها را به سزای

خودشان رسانده بودیم و چوبه‌های دار را در میدان‌های بزرگ برپا کرده بودیم و مفسدین و فاسدان را درو کرده بودیم، این زحمت‌ها پیش نمی‌آمد.

من از پیشگاه خدای متعال و از پیشگاه ملت عزیز عذر می‌خواهم، خطای خودمان را عذر می‌خواهم. ما مردم انقلابی نبودیم، دولت ما انقلابی نیست، ارتش ما انقلابی نیست، ژاندارمری ما انقلابی نیست، شهربانی ما انقلابی نیست، پاسداران ما هم انقلابی نیستند. من هم انقلابی نیستم. اگر ما انقلابی بودیم، اجازه نمی‌دادیم این‌ها اظهار وجود کنند. تمام احزاب را ممنوع اعلام می‌کردیم. تمام جبهه‌ها را ممنوع اعلام می‌کردیم، یک حزب و آن "حزب‌الله" حزب مستضعفین. و من توبه می‌کنم از این اشتباهی که کردم و من اعلام می‌کنم به این قشرهای فاسد در سرتاسر ایران که اگر سر جای خودشان نشینند ما به‌طور انقلابی با آن‌ها عمل می‌کنیم. مولای ما امیرالمؤمنین (ع) آن مرد نمونه عالم، آن انسان به تمام معنا انسان، آنکه در عبادت آن‌طور بود و در زهد و تقوا آن‌طور و در رحم و مروت آن‌طور و با مستضعفین آن‌طور بود، با مستکبرین و با کسانی که توطئه می‌کنند - شمشیر را - می‌کشید هفتصد نفر را در یک روز (چنانچه نقل می‌کنند) از یهود بنی‌قریظه که نظیر رژیم صهیونیستی بود و این‌ها از نسل آن‌ها شاید باشند، از دم شمشیر گذراند.

خدای تبارک و تعالی در موضع عفو و رحمت، رحیم است و در موضع انتقام، انتقامجو. امام مسلمین هم این‌طور بود، در موقع رحمت، رحمت، و در موقع انتقام، انتقام. ما نمی‌ترسیم از اینکه در روزنامه‌های خارج از ایران برای ما چیزی بنویسند، ما نمی‌خواهیم و جاهت در خارج از کشور پیدا نکنیم، ما می‌خواهیم به امر خدا عمل کنیم و خواهیم کرد (موسوی خمینی، ۱۳۶۱: ۲۵۱).

اگرچه این سخنرانی در حال و هوای غائله پاره و سسندج در مرداد سال ۱۳۵۸ یعنی پس از شش ماه از پیروزی انقلاب اسلامی ایراد شده است اما نگارنده اعتقاد دارد رهبر کبیر انقلاب اسلامی در برخورد با انحرافات همیشه این‌گونه جدیت داشتند و اگر در بسیار از افراد عادی، حال و هوای زمان و مکان تأثیر می‌گذارد و فکر و عقیده و تصمیم آن‌ها را عوض می‌کند، اما حضرت امام(ره) از کسانی بودند که ضمن توجه به شرایط زمان و مکان، همیشه با قاطعیت اعتقاد حق خود را مطرح و بیان می‌کردند. در بسیاری از حوادث دیگر نیز این قاطعیت از ایشان مشاهده می‌شد که خلع قائم مقام تعیین شده برای ایشان و اظهار نظر در مورد زدن اولین ناو آمریکا در خلیج فارس و برخورد جدی با منافقان ... نمونه‌های آن به شمار می‌رود.

اکنون پس از گذشت سی و چهار سال از پیروزی انقلاب و تنومندشدن این شجره طیبه در هر مسئله‌ای (چه خارجی چه داخلی) قاطعیت و جدیت به خرج داده به پیروزی رسیده‌ایم و هر جا احساس ترس یا احاطه کرده دشمن خارجی و یا معاند و منافق داخلی در آن صحنه به نوعی به هدف خود رسیده و ما را گرفتار مشکل و عقب‌گرد کرده است. نمونه آن تسلیم در مقابل استکبار بی‌منطق و زورگو در قضیه به تعلیق درآوردن فعالیت‌های انرژی هسته‌ای در دوران (به اصطلاح) اصلاحات بود هم اکنون نیز چنانچه با اخلاک‌گرا امور

اقتصادی برخورد قاطع شود بی‌ثباتی اقتصادی که از اهداف مستکبران جهانی است معالجه خواهد شد و در صورتی که با محتکران و اخلاصگران اقتصادی با ترحم و عدم قاطعیت برخورد شود این انسان‌های خبیث که به عقیده نگارنده از مصادیق محاربان با خدا و رسول و مفسدان فی‌الأرض هستند، آب به آسیاب دشمنان بی‌منطق و زورگو ریخته و به عنوان ستون پنجم به اربابانشان کمک کرده و می‌کنند.

۳. تفرقه افکنی و تضعیف نظام اسلامی یکی از آفت‌های قلم‌ها و بیان‌های فاسد است

هر ارگانی که در این کشور مشغول خدمت است تضعیف بشود این تضعیف، تضعیف همه است و این انتحار است بدون اینکه گوینده و نویسنده توجه داشته باشد. این روزنامه‌هایی که هر کدام به جان هم افتاده اند و یک راهی را دارند باز می‌کنند برای انتقاد از جمهوری اسلامی... این‌ها شیاطین هستند و قلم‌ها در دست شیاطین است. و اگر انتقاد دارند انتقاد برادری داشته باشند مصلحت‌گویی نکنند... روزنامه‌ها و تبلیغات همه این‌ها در این معنا با هم متحد بشوند که قلم ایشان و گفتارشان گزنده نباشد مثل عقرب نباشد شما بدانید که زبان‌های انسان اگر گزنده باشد و از عقرب گزنده‌تر شد در آن عالم به صورت یک عقرب گزنده بیرون می‌آید (همان: ۱۴: ۴۰).

علی‌ای حال این مطلبی است که نه تنها من به شما بلکه به همه اشخاصی که متصدی تبلیغات هستند. و سایر افرادی که قلم در دست دارند و یا گوینده هستند عرض کرده‌ام که ما اگر عقل سیاسی هم داشته باشیم باید همگی دست در دست یکدیگر گذاریم تا بتوانیم راه برویم امروز هم آمریکا می‌خواهد ما را زیر سلطه خودش قرار دهد و هم شوروی حال که ما طعمه گرگ‌های دنیا هستیم و همه می‌خواهند ما را شکار کنند ما باید با عقل و تدبیر و قلم و حق و همه‌چیز با یکدیگر همکاری کنیم تا کارها درست شود (همان: ۱۱۶).

۴. رسانه‌ها چگونه باید باشند؟ حدود مطبوعات چیست؟

حدود آزادی مطبوعات از دید امام خمینی (ره) را می‌توان از راه سؤال‌ها و پاسخ‌های زیر به دست آورد:

● آیا حضرت آیت‌الله نظری راجع به آزادی مطبوعات تحت حکومت اسلامی دارند؟ آیا مطبوعات پس از رفتن شاه آزاد خواهند بود که عقاید خود را ابراز دارند؟ همه مطبوعات آزادند مگر اینکه مقالات مضر به حال کشور باشند (مصاحبه خبرنگار مجله آمریکایی تایم ۵۷/۱۰/۲۰).

● به نظر شما وضع روزنامه‌ها چگونه باید باشد؟

روزنامه‌هایی که مضر به حال ملت نباشد و روزنامه‌هایی که نوشته‌شان گمراه‌کننده نباشد آزادند. (مصاحبه با روزنامه اطلاعات ۵۷/۷/۳) (اسدی مقدم، ۱۳۷۸: ۲۶۲).

... آزادی قلم و آزادی بیان معنایش این نیست که کسی بر ضد مصلحت کشور قلمش آزاد است که بنویسد برخلاف انقلابی که مردم خون پایش داده‌اند بنویسد همچو آزادی صحیح

نیست قلم آزاد است که مسائل را بنویسد لکن نه اینکه توطئه برضد انقلاب بکند... اینکه داده می‌شود به ملت آزادی است نه خیانت، آزادی قلم است نه خیانت، آزادی بیان است نه بیان خائنه (موسوی خمینی، ج ۶: ۱۹۲).

مطبوعات، سینما، تلویزیون، رادیو، مجله‌ها، همه این‌ها برای خدمت به یک کشور است این‌ها باید در خدمت باشند نه اینکه هر کس پا شود و یک مجله‌ای درست کند و هر چه دلش بخواهد در آن باشد و هر عکس مشتری بهتر داشته باشد توی آن بیندازد عکس‌های مهیج، عکس‌های مهوع در آن بیندازد که مشتری‌هایش زیاد بشود آن وقت اسمش مطبوعات و صاحب قلم است و آزادی هم می‌خواهد باید دید تو چه می‌کنی با قلمت بچه‌های ما را داری به باد فنا می‌دهی یا تربیت می‌کنی؟ (همان، ج ۸: ۲۳).

● چه دلیلی بود که روزنامه‌های مخالف مثلاً *آیندگان* بسته شود.

ج: روزنامه *آیندگان* همان بود که با دشمن‌های ما روابط داشت. توطئه بود در کار و با صهیونیست‌ها روابط داشت از آن‌ها الهام می‌گرفت و برضد منافع مملکت و کشور می‌نوشت... همه روزنامه‌هایی که بودند به اعتبار اینکه دادستانی آن‌طوری که فهمیده است این‌ها توطئه‌گر بودند و مفسد بودند و این‌ها از شاه و از دستگاه صهیونیست‌ها می‌گرفتند از این جهت این‌ها را توقیف کردند موقتاً تا اینکه رسیدگی کنند این خلاف آزادی نیست این جلوگیری از توطئه است که در همه دنیا بوده است که جلوی این توطئه را بگیرند (همان: ۸۶).

۵. آزادی واقعی یعنی اجرای قوانین اسلام

آقایانی که اسم از آزادی می‌آورند چه آقایانی که داخل در مطبوعات هستند و چه قشرهای دیگری که فریاد از آزادی می‌زنند. این‌ها آزادی را درست بیان نمی‌کنند یا نمی‌دانند. در هر مملکتی آزادی در حدود قانون است، در حدود قوانین آن مملکت است. مردم آزاد نیستند که قانون را بشکنند. معنی آزادی این نیست که هر کس برخلاف قوانین، برخلاف قانون اساسی یک ملت و برخلاف قوانین ملت هم هر چه دلش می‌خواهد بگوید. آزادی در حدود قوانین یک مملکت است. مملکت ایران مملکت اسلامی است و قوانین ایران قوانین اسلام است. در قانون اساسی زمان سابق هم این معنا که هر چه برخلاف قانون اسلام باشد قانونی نیست و قانون باید موافق با قوانین اسلام باشد، و هر قانونی که در ایران و قانون اساسی که در ایران بخواهد قانونیت داشت باشد، نمی‌تواند قانونی باشد که برخلاف گفته پیغمبر اسلام، برخلاف گفته قرآن باشد. پس آزادی که گفته می‌شود که مطبوعات آزادند، بیان آزاد است، این‌ها معنایش این نیست که مردم آزادند که هر کاری می‌خواهند بکنند مثلاً آزادند دزدی بکنند آزادند به فحشا بروند، آزادند مرکز فحشا درست کنند این آزادی غربی است (البته به استثنای دزدی‌اش) این آزادی غربی است که هر کس هر کاری دلش می‌خواهد بکند ولو اینکه فحشا باشد، ولو اینکه یک کارهایی باشد ناشایسته. این‌طور آزادی در ایران نمی‌تواند

باشد. آزادی در حدود قانون باید باشد. قوانین اسلام را باید ملاحظه کرد، در چارچوب قوانین اسلام، در چارچوب قانون اساسی، بیان آزاد و بحث آزاد است. این اشتباهی است که می‌کنند این‌هایی که فریاد از آزادی می‌زنند، این‌ها غرب‌زده‌اند، آزادی غربی می‌خواهند. این‌ها که دم از دموکراسی می‌زنند. این‌ها همان دمکراتیک غربی می‌خواهند، آزادی غربی را می‌خواهند یعنی بی‌بندوباری. در غرب هر چه شده است ما هم باید تبع آن‌ها باشیم، این‌ها جزو غرب‌زده‌ها هستند. روزنامه‌ها آزادند مطالب بنویسند مسائل بنویسند اما آزاد هستند که اهانت به مثلاً مقدسات مردم بکنند؟! آزادند که فحش به هم بدهند؟! آزادند که تهمت به مردم بزنند؟! همچو آزادی نمی‌توانند باشد، آزادی توطئه نمی‌تواند باشد. اگر روزنامه‌ای فرضاً (من نمی‌خواهم یک روزنامه‌ای را بگویم این‌طور است.) اگر یک روزنامه‌ای توطئه برضد مسیر ملت می‌خواهد بکند با نوشتن چیزهایی که برخلاف مسیر ملت است و با نوشتن چیزهایی که بر مسیر ملت است، اگر بخواهد توطئه بکند و راهی برود که دشمن‌های یک ملت آن راه را می‌روند، ترویج بکند از کارهای دشمن‌های یک ملتی، بنویسد چیزهایی که مربوط به دشمن‌های یک ملت است، اگر این‌طور باشد، این‌طور آزادی‌ها را ملت ما نمی‌تواند بپذیرد (همان: ۱۹).

تا یک همچو صحبتی می‌شود و یک روزنامه‌ای که برخلاف مقاصد اسلام است و بی‌اذن هم منتشر می‌شده جلوش گرفته می‌شود یک دفعه می‌بینیم در روزنامه همان طایفه از روشنفکران شروع می‌کنند به اعتراض که خیر خوب قلم آزاد است اما هر قلمی؟! بیان آزاد است اما هر بیان؟! یک بیان است که مملکت را به دامن ابرقدرت‌ها می‌اندازد آیا این بیان آزاد است؟! این را می‌گویند آزادی که مملکت، را به فساد بکشید؟! کجای دنیا وجود داشته که یک انقلابی بشود و این همه روزنامه داشته باشد همه روزنامه‌ها را می‌بستند و تنها یک روزنامه ارگان خود حزب مثلاً یا خود دولت را می‌گذاشتند باشد. کجای دنیا این‌طور آزادی به مردم داده بودند که به مجرد اینکه انقلاب پیروز بشود همه به میدان بیایند و هر چه می‌خواهند به هر کسی بگویند و تا شش ماه هم هیچ کس حرف نزد تا فهمیدند به اینکه این‌ها دسته‌ای هستند در داخل که با خارج مرتبط هستند و... (همان: ۹۰).

روزنامه‌ای آزاد است که نخواهد این ملت را به تباهی بکشد این قلم همان سرنیزه سابق است که می‌خواهند ملت را به تباهی بکشد. البته ملت تحمل نمی‌کند که جوان‌هایشان داده حالا چهار نفر پشت میز نشین بنشینند و طرح بدهند و درست بکنند و بگویند قلم آزاد نیست چه آزاد نیست؟ کدام قلم‌ها آزاد نیست؟ قلم‌های فاسد آزاد نباید باشد (همان: ۵۱).

بنده به‌طور مستوفی پیرامون پیام‌های گمراه‌گر و محورهای آن، شناخت موضوع این مسئله و حکم فقهی آن بحث و بررسی انجام داده که علاقه‌مندان می‌توانند به کتاب‌های معرفی شده در پاورقی مراجعه کنند.

۶. یکی از راه‌های مبارزه با رسانه‌های منحرف و کذاب عدم همکاری و از جمله عدم مصاحبه با آنان است

● شما همواره در مقابل خواست مصاحبه توسط مطبوعات بین‌المللی سکوت را حفظ کرده‌اید چرا؟

مطبوعات بین‌المللی بیشتر به دبدبه و کبکبه و طمطراق و تشریفات توجه دارند و... (صحیفه نور، ۴۸)

ناگفته نماند این سؤال قبل از پیروزی انقلاب اسلامی توسط نشریه فرانسوی زبان لوموند مطرح شده و جواب حضرت امام(ره) را ملاحظه کردید البته آن‌طور نبود که ایشان به‌طور کلی با هیچ روزنامه خارجی مصاحبه نداشته باشند و بر آگاهان امر این مطلب پوشیده نیست و مصاحبه ایشان با همین نشریه نمونه مطلب است.

۷. لزوم کنترل کتاب و نشریات توسط کارشناسان خبره قبل از انتشار

این‌طور نباشد که بنویسد و منتشر بشود و بعد بفهمید که این نوشته برخلاف بوده است و این مطلب یک امری است لازم. کتاب هم وقتی که نوشته می‌شود قبل اینکه انتشار پیدا کند باید اشخاص کارشناس توجه به شیطنتهایی که شیاطین می‌خواهند بکنند داشته باشند. فرض کنید کتاب اولش خوب است اواسطش هم خیلی خوب است ولی یک وقت می‌بینی که یک جایش طوری از کار در می‌آید که آن‌طور که ما تصور می‌کردیم نیست. خبرهایی که منتشر می‌شود باید به آن درست توجه شود و افراد مطلع و مدبر و کسانی که از مکتب‌ها اطلاع دارند و مسیر آن‌ها را می‌دانند به آن توجه کنند کتاب‌ها را مطالعه کنند جمله‌ها را قبل از انتشار درست مطالعه کنند مبدا یک وقتی یک جایش خلاف درآید (همان: ج ۱۳، ۲۴۹).

لزوم ممیزی در انتشار کتاب و نشریات و فیلم و امثال آن‌ها مطلبی عقلانی و فطری است و این کار در مورد غذای مادی انجام می‌شود و از آنجا که اهمیت غذای معنوی بیشتر از غذای مادی است این کار (ممیزی) لازم است به‌جّد انجام شود و الا پس از انتشار از طرفی هزینه مادی برای این کار صورت گرفته و در صورت نامناسب بودن، نابود کردن محصول به نوعی اتلاف مال و تبذیر به حساب می‌آید و از طرفی در صورت پخش آن تضمینی نیست که انسان‌ها از این غذای معنوی مسموم، متضرر نشوند. رد پای این مطلب را می‌توانیم در قرآن و روایات نیز پیدا کنیم. در ذیل آیه شریفه «فلینظر الانسان الی طعامه» پس باید انسان به غذای خود بنگرد (عبس/۲۴) از امام باقر (ع) نقل شده که فرمودند: «قال علمه‌الذی یاخذ ممن یاخذه» (فیض کاشانی، ۱۴۰۲ ق، ج ۵، ۲۸۸) یعنی آیه شریفه به غذای معنوی که عبارت است از دانش و اطلاعات نیز اشاره دارد که باید مورد توجه قرار گیرد.

۸. توصیه بر اسلامی بودن ۱۰۰ درصد مطالب کتاب و مطبوعات و...

من به همه شما دعا می‌کنم و توجه می‌دهم که سعی کنید کتاب‌هایی که ۱۰۰ درصد اسلامی است چاپ نمایید خداوند اجر مبلغین حقیقی را که انبیا هستند به شما عطا کند (همان، ج ۱۵: ۲۱۹).

کتاب‌ها وقتی مناسب نشر بود به نظر آقایان برسد و آن آقایان وقتی که تصویب کردند مانعی ندارد و مخالف با اسلام هم نبود آن وقت نشر دهند چون ممکن است که یک وقتی کتابی چند سطرش اسلامی باشد و در خلالش یک مسائل غیر اسلامی باشد و لهذا باید کتاب‌ها تحت نظر اهل علم باشد. اهل علم مطلع بر این مطلب‌های انحرافی و آن‌ها مطالعه کنند و تصدیق کنند که نشرش مانع ندارد بعد نشر بدهند (همان، ج ۹: ۱۸۹).

۹. لزوم توجه بیشتر نسبت به منشورات شهر مقدس قم و حوزه علمیه

توجه داشته باشید کتاب‌ها و چیزهای دیگری که از قم منتشر می‌شود غیر از کتاب‌هایی است که در سایر شهرها منتشر می‌شود قم شهر علم و اسلام است اگر خطایی از قم منتشر شود در دنیا علم می‌شود این موضوع هم باید مورد توجه باشد که از قم چیز خلاف منتشر نشود (همان: ۸۰).

فرمایش حضرت امام (ره) در این مسئله ما را به یاد حدیث مشهور جدشان حضرت امام صادق (ع) می‌اندازد که خطاب به شیعیان فرمودند: خوبی خوب است و از شما زیباتر و بدی بد است و از شما زشت‌تر. حال از آنجا که قم پایتخت دینی و علمی (علم دینی) تشیع به حساب می‌آید به منشورات و کتب منشوره از این شهر مقدس به عنوان کلام تشیع نگاه می‌شود و اگر مطلبی ناروا از این شهر مقدس انتشار یابد کج‌فهمان و کوتاه‌بینان و دشمنان نمی‌گویند این نظر یک نفر است و چه بسا دیگر دانشمندان اسلامی و شیعی با او موافق نباشند، بلکه برعکس مستمسکی پیدا می‌کنند تا از آن طریق بر امت اسلام و مذهب تشیع بتازند و به اهداف شوم خود برسند.

۱۰. رعایت الاهم فالاهم

از محورهای ضلالت و گمراهی طرح مسائلی است که جامعه را از مسائل مهم‌تر و اصلی‌تر باز دارد اگرچه آن مسئله خودش ذاتاً ضلال و گمراهی نباشد (البته قصد ما تبرئه کتاب آتی الذکر نیست).

ما دیدیم که دو سال سه سال حالا هم تتمه‌اش هست و چه بساطی درست کردند برای کتاب شهید جاوید با هم اختلافات اهل منبر و اهل محراب و اهل بازار و اهل کذا... یکی از آن طرف کشید و یکی از آن طرف کشید و یک ماه مبارک و یک ماه محرم (که ماه اجتماعات است و مردم به این دو ماه توجه دارند) و سایر ایام خودشان را صرف کردند و قوا را هدر دادند و اعلیحضرت با کمال آرامش اموال این ملت را خورد و سلطه خودش را تحکیم کرد بر آن‌ها و ... و منبرهایی که باید صرف این بشود که این سدی که سد برای اسلام برای پیشرفت اسلام برای پیشرفت مملکت است بشکنند این سد محمدرضا شاهی را بشکنند همه قوا صرف کتاب شهید جاوید شد و اختلافات سر کتاب شهید جاوید. هدر دادند قوای خودشان را چند سال الان هم دنبالش هستند (همان، ج ۲: ۲۵).

خواننده ژرف‌اندیش ملاحظه می‌کند که حضرت امام (ره) این سخن را قبل از پیروزی انقلاب اسلامی فرموده‌اند و البته ارزش و اهمیت مطلب ایشان برای همیشه استمرار دارد و تنها این

نکته را اضافه می‌کنم که نویسنده کتاب شهید جاوید اعتقاد دارد که امام حسین (ع) به قصد تشکیل حکومت اسلامی قیام کرد و در صدد تهیه عده و غده برای رسیدن به این مقصود بود اما در عمل موفق به این کار نشد. باید گفت آنچه وی در این کتاب نوشته با روایات متواتر و گزارش‌های تاریخی ما همخوانی ندارد و جواب علمی به این کتاب توسط کتاب دیگری با عنوان شهید آگاه داده شده که اهل مطالعه را به آن ارجاع می‌دهیم اما اصل این بحث می‌تواند یک بحث علمی و مناقشه‌ای باشد برای مراکز علمی مثل حوزه‌های علمیه و یا دانشگاه‌هایی که با علوم اسلامی و روایی و تاریخی سروکار دارند. مطرح کردن این نوع مباحث در میان مردم عادی و یا حتی در میان دانشجویانی که با این مباحث ارتباط علمی ندارند چیزی جز ایجاد گمراهی و یا از دست دادن مطالب مهم‌تر به دنبال نخواهد داشت. همین‌جا به جریانی مشابه اشاره می‌کنم که یکی از افراد کج‌سلیقه در جمع دانشجویانی که با علوم اسلامی سروکار چندانی نداشته، برخی از مطالب دعا‌های نقل شده در کتب ادعیه را مطرح کرده و با نقد آن‌ها در جمع دانشجویان یک‌طرفه به قاضی می‌رود باید به این شخص و امثال او گفت اگر اهل دانش و بحث علمی هستید جای این‌گونه مباحث، حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های معارف دینی است و نه دانشگاه صنعتی و فنی و حرفه‌ای و همان‌گونه که اگر کسی مطلب فنی و صنعتی را در جمع دانشجویان معارف اسلامی مطرح کند راه صحیح را نرفته است و در هر صورت باید به میزان ضرورت و اهمیت طرح مطلب توجه داشته باشد.

۱۱. میزان مسئولیت کلام و بیان، به میزان دامنهٔ پخش و تیراژ مطبوعه ارتباط دارد.^۴

باید بدانید که اگر دو هزار مجله چاپ کنید لااقل پنج هزار نفر این مجله را می‌خوانند و اگر تیراژ روزنامه‌ای دوست هزار باشد پانصد هزار نفر آن را مطالعه می‌کنند و اگر انحراف باشد پانصد هزار نفر را منحرف می‌کنند و این مسئولیت کوچکی نیست این غیر از معصیتی است که در خانه است آن هم معصیت است اما نه به بزرگی این. هرچه تیراژ شما بیشتر باشد باید بیشتر توجه به اصلاح آن بکنید آن‌ها که می‌گویند تیراژ بیشتر، توجه مردم بیشتر است پس هرچه می‌خواهیم می‌نویسیم اشتباه می‌کنند آن‌ها مسئولیت بیشتر دارند (همان، ج ۱۴: ۲۴۹).

۱۲. ۱. کیفیت برخورد و یا اعمال مجازات رسانه‌های خاطی به میزان انحراف آن‌ها بستگی دارد.

حضرت امام خمینی (ره) در موردی حکم به اعدام نویسندهٔ خائن (سلمان رشدی) می‌دهند در مورد دیگر دستور جمع‌آوری کتاب‌های پخش شده را صادر می‌کنند و در موردی امر به نخریدن کتاب و بی‌توجهی نسبت به آن می‌کنند:

به اطلاع مسلمانان غیور سراسر جهان می‌رسانم که مؤلف کتاب آیات شیطانی که علیه اسلام و پیامبر و قرآن تنظیم و چاپ شده است همچنین ناشرین مطلع از محتوای آن محکوم به اعدام می‌باشند از مسلمانان غیور می‌خواهم تا در هر نقطه که آنان را یافتند سریعاً آن‌ها را اعدام نمایند

تا دیگر کسی جرئت نکند به مقدسات مسلمین توهین نماید و هرکس در این راه کشته شود شهید است انشاءالله ضمناً اگر کسی دسترسی به مؤلف کتاب دارد ولی خود قدرت اعدام او را ندارد او را به مردم معرفی نماید تا به جزای اعمالش برسد (همان، ج ۲۱: ۸۶).

اخیراً چند کتاب به عنوان سؤالات دینی و ایدئولوژی اسلامی را ملاحظه نمودم و بسیار متأسف شدم از آنچه در این کتاب‌ها و جزواتی از این قبیل به اسم اسلام این دین انسان‌ساز الهی برای گزینش عمومی مطرح شده و آن‌ها را میزان رد و قبولی افراد قرار داده‌اند. این نوشته‌ها که مشحون از سؤالات غیرمربوط به اسلام و دیانت و احیاناً مستهجن و اسف‌آور است از آنجا که به اسم دیانت اسلام منتشر شده است از کتب و جزوات انحرافی است که برای حیثیت اسلام و جمهوری اسلامی مضر است و به وزیر ارشاد توصیه نمودم که امثال این کتب را در اسرع وقت جمع‌آوری و فروش و خرید و نشر آن‌ها را ممنوع اعلام نمایند. شاید بسیاری از افرادی که در تدوین آن‌ها دخالت داشته‌اند دارای حسن نیت بوده‌اند لکن احتمال نفوذ شیاطین در این مسائل قوی است که برای مشوه نمودن چهره نورانی اسلام یا جمهوری اسلامی به این امر اقدام نموده‌اند (اسدی‌مقدم، ۲۴۲).

وقتی متاعی مشتری نداشت دیگر عرضه نمی‌شود شما بنابراین بگذارید که این چیزهایی که دارد شما را می‌کشد به طرف غرب و مفاخر شما را زیر پای می‌گذارد و به جای او مطالب غربی را می‌نشانند شما هم اعراض کنید از او پشت کنید به این. به نویسنده‌ها این‌طوری پشت بکنید. به کتاب این‌طوری پشت بکنید این کتاب‌هایی که هرچه صحبت می‌شود از لنین و استالین و زهرمار صحبت می‌شود نخرید. الزامی نیست که شما باید کتاب بخرید. نخرید این کتاب‌ها را نخوانید این کتاب‌ها را... من نمی‌گویم آتش بزن نه آتش سوزی غلط است هیچ آتش سوزی بدتر از اعراض نیست. وقتی آتش سوزی بشود مردم خیال می‌کنند یک چیزی توی این بوده حالا آتشش زده‌اند. وقتی پشت بکنید به آن‌ها تمام می‌شود.

«همان‌طور که در کلام امام (ره) ملاحظه کردید اعراض از مطلب باطل یکی از راه‌های طرد باطل است (و نه همه راه‌ها) و این مطلب از آیه شریفه زیر نیز قابل برداشت است:

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْنَا فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتَ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيَسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذَا مَثَلْتُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا - و از این پیش، در این کتاب بر شما نازل کرده‌ایم که چون شنیدید کسانی آیات خدا را انکار می‌کنند و آن را به ریشخند می‌گیرند با آنان منشینید تا آن‌گاه که به سخنی دیگر پردازند. و گرنه شما نیز همانند آن‌ها خواهید بود. و خدا همه منافقان و کافران را در جهنم گرد می‌آورد. (نساء/ ۱۴۰)

و نیز بنگرید به آیه ۶۸ سوره انعام.

۱۳. تیترو روزنامه‌ها نباید فریبده باشد حتی فریبده جهت فروش بیشتر روزنامه

مقالاتی که می‌نویسید اصلاحی باشد، اخباری که می‌نویسید تیتروهایی هست، مردم این‌ها را در روزنامه‌ها می‌بینند و می‌فهمند که این تیترو از کجا پیدا شده است و برای چه مقصدی این

تیترا را گذاشته‌اند و گاهی هم آدم می‌بیند مسئله این‌طور نبوده است، تیتراش یک جور است و مسئله‌اش یک جور دیگر. مردم این تیتراها را نگاه می‌کنند و می‌فهمند که چه فساد و یا چه صلاحی واقع شده است. باید توجه کنید که روزنامه‌ای تیتراش چیزی نباشد که محتوایش آن‌طور نباشد، نه به آن تندی که در تیترا است و نه به آن عظمت، این غش است. درست مثل کاسبی که روی متاعش چیز خوب می‌ریزد و آخرش فاسد است و این حرام است و اگر تیترا با محتوا نخواند، غش است که شما با قلم‌هایتان می‌کنید. باید توجه کنید و شک نکنید ما روز محاسبه داریم، از همه چیزها محاسبه می‌شود آن روز، خود انسان، قلم‌ها، دست‌ها، چشم‌ها شهادت می‌دهند دیر یا زود، چنین روزی هست توجه کنید که اگر می‌خواهید کشور اسلامی باشد باید مطبوعاتش هم اسلامی باشد. توجه کنید که اگر یک چیزی پیدا کنند در رادیو لندن و یا آمریکا و یا رادیوهای دیگر، یک کلمه را برداشته و به صورتی بزرگ نمایش می‌دهند مثلاً ایران همه کارهایش به هم ریخته است و چه و چه هست. این برای این است که یکی از راه‌هایی که این‌ها بخواهند فساد کنند مطبوعات است (همان، ج ۱۴: ۲۵۸-۹).

۱۴. اهمیت رسانه صدا و سیما خصوصاً نسبت به دیگر رسانه‌ها

رادیو تلویزیون می‌تواند یک مملکتی را اصلاح کند و می‌تواند به فساد بکشد. این را نه روزنامه می‌تواند نه سینما می‌تواند نه تئاتر می‌تواند نه تبلیغات لفظی، که در منابر است می‌تواند برای اینکه این‌ها همه شعاعشان محدود است. رادیو شعاعش مثل تلویزیون است لکن فقط سمعی است تلویزیون هم سمعی است و هم بصری. تبلیغات تلویزیون می‌تواند از راه سمع مردم را تربیت کند یا منهدم کند (همان، ج ۸: ۱۵۸).

عکس‌هایی که جوانان را به تباهی می‌کشد، برنامه‌هایی که بر ضد نهضت اسلامی مردم است برنامه‌هایی که بر ضد انقلاب اسلامی است که این جوان‌های ما خونشان را در راهش دادند اگر خدای ناخواسته یک وقت این دستگاه یک همچو کارهایی را بکند یک خیانت بسیار بزرگ است که از همه دستگاه‌ها اثرش بیشتر است.

بنابراین اصلاح این دستگاه‌ها اصلاح همه جامعه است و فساد اگر در این دستگاه‌ها واقع بشود فساد جامعه است مسئولیت بسیار بزرگ است خصوصاً شماهایی که به زبان‌های مختلف دنیا پخش می‌کنید (همان، ج ۱۰: ۱۸).

من کراراً به آقایانی که از رادیو تلویزیون اینجا آمدند تذکر دادم که این دستگاهی که شماها اداره می‌کنید حساس‌ترین دستگاهی است که در این کشور است.

سایر رسانه‌ها از قبیل مطبوعات مؤثرند لکن در یک قشر خاصی، اولاً تیراژشان آن‌قدر زیاد نیست که به همه کشور و به همه افراد برسد و ثانیاً بسیاری از افراد کشور ما هستند که سواد ندارند تا بتوانند استفاده کنند، لکن از آن طرف تا روزنامه‌ها به دست اشخاصی که دور هستند برسد باز دو سه روزی، طول می‌کشد. اما رادیو یک دستگاهی است که همه قشرهای ملت و همه افراد چه باسواد و چه بیسواد از آن استفاده می‌کنند و تلویزیون علاوه بر این که استفاده سمعی دارد، استفاده بصری هم دارد و الان هم وضع طوری است که در همه دهات کشور ما، بلکه سایر کشورها هم در دهات کوچکش هم، این رادیو و تلویزیون

هست، مثل سابق نیست که به یک دسته ای منحصر باشد، اشخاصی هم که مثلاً ضعیف هستند از حیث مادیات، معذک کوشش می کنند که از مخارج خودشان کاهش بدهند و یک رادیو بخرند در صورتی که شاید بسیارشان تلویزیون هم داشته باشند و شما هر حرف را که منعکس کنید در رادیو، همان آن، به همه کشور و به همه جاهایی که موج رادیو می رسد همان آن، می رسد و اگر آن دستگاه یک دستگاه صحیح باشد، این می تواند یک خدمت بسیار بزرگی بالاتر از همه ی خدمات به مملکت بکند.

هیچ واعظی نمی تواند حرف خودش را جز در آن چهار دیواری که او هست (اگر رادیو نباشد) نمی تواند برساند و هیچ گوینده ای نمی تواند حرفش را بیش از آن جایی که محیط خودش هست یا حالا بلندگو هم که هست یک قدری زیادت، اما این دستگاه دستگاهی است که حرفها را تا اعماق دهات و شهرستانها و خارج و اینها می رساند. اگر یک دستگاهی باشد که آموزنده باشد، دستگاهی باشد که تربیت کننده باشد، مسائل کشور را، آن طوری که هست طرح کند، مشکلات را، آن طور که هست بگوید، از انحرافات پرهیز کنند، از آن اشخاصی که توطئه برضد اسلام دارند، بر ضد کشور دارند و با گفتارشان اگر در رادیو واقع بشود، مردم را منحرف می کند و کشور را به تباهی می کشد، اگر چنانچه از آن احتراز بکنند که همه در جانب برنامه هایی که می خواهند پخش بکنند دقت بکنند که چه برنامه هایی باشند و هم در جانب احتراز از آن چیزهایی که مضر به حال کشور است، مضر به حال ملت است و موجب تباهی کشور می شود، اگر چنانچه از آنها احتراز بکنند خدمت بزرگی است که به کشور خودشان و به ملت خودشان و به اسلام می توانند بکنند. اگر خدای نخواست از آن طرف واقع بشوند مثل آن دستگاه در زمان طاغوت که در خدمت او بود و همه دستگاهها انحراف در آن باشد، عکسهایی که جوانها را به تباهی می کشد، برنامه هایی که بر ضد نهضت اسلامی مردم ماست، برنامه هایی که برضد انقلاب اسلامی است که این جوانهای ما خونشان را در راهش دادند، اگر خدای نخواست یک وقت این دستگاه یک همچو کارهایی را بکند، یک خیانت بسیار بزرگی است که از همه دستگاهها خیانت و اثرش بیشتر است.

۱۵. اصلاح رادیو تلویزیون اصلاح جامعه است

بنابراین اصلاح این دستگاهها، اصلاح جامعه است و فساد اگر در این دستگاهها واقع بشود فساد جامعه است. مسئولیت بسیار بزرگ است، مسئولیت شماها بسیار بزرگ است، خصوصاً شماهایی که به زبانهای مختلف دنیا پخش می کنید مسائل را، می توانید که مسائلی را که خارج پخش می کنید طوری باشد که به این نهضت، به اسلام، به کشور خدمت بکند و می شود هم خدای نخواست یک مسائلی باشد که در خارج که منعکس بشود اسلام را یک جور دیگری، نهضت را یک جور دیگری تحقیر بکند (همان، ج ۱۰: ۱۸-۱۷).

۱۶. رسانه ها (و از جمله صدا و سیما) باید مراکز آموزشی باشد (نه فقط وسیله سرگرمی و تفریح)

رادیو تلویزیون را من مکرراً ذکر کرده ام که باید یک مرکز آموزشی باشد... و باید دستگاههای آموزشی باشند واقعاً به تمام معنا و جداً دنبال آن باشند که فیلمهایشان فیلمهای فاسدی نباشد.

آموزش باشد در آن، تربیت باشد در آن و همین‌طور مقالاتی که در آنجا گفته می‌شود در روزنامه‌ها نوشته می‌شود و نطق‌هایی که در رادیو پخش می‌شود همه این‌ها باید یک چیزهای آموزنده باشد (همان، ج ۱۲: ۲۰۹).

خدای را شاکریم که پس از گذشت سی و چهار سال از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و مواجهه این نظام الهی با جنگ‌های رسمی و غیررسمی، سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، تحریم‌های اقتصادی، توطئه‌های فرهنگی و... توانست همچنان ثابت و استوار بایستد و با تولید فنون و صنعت‌هایی که به آن‌ها نیازمند است، توطئه تحریم‌های بی‌منطق دشمنان را نقش بر آب کند. هم اکنون در زمینه رسانه ملی دارای ده‌ها کانال مرکزی صدایی و سیمایی و صداها کانال خارجی و داخلی هستیم و انصافاً اگر کسی بخواهد از مجموع کانال‌ها به عنوان یک دانشگاه استفاده کند این امکان وجود دارد. نمی‌گویم برنامه‌ها هیچ نقص و عیبی از نظر دینی و یا انظار دیگر ندارد اما در مجموع تلاش در جهت آن است که این رسانه ملی را مرکز آموزشی و هدایت‌گر قرار دهند و تا حد زیادی در این ایده موفق بوده‌اند.

۱۷. هدف پیاده کردن اسلام است نه راضی نگه‌داشتن شرق و غرب و روشن‌فکران غرب‌زده

باید کاملاً توجه داشت که به هیچ وجه ما نباید مقلد شرق و غرب باشیم زیرا تقلید از شرق و غرب با رادیو و تلویزیون اسلامی نمی‌سازد، باید کاملاً مراقبت کنید و خوف از گفته‌ها و نوشته‌های این روشن‌فکران غرب‌زده ابداً نداشته باشید. این روشن‌فکران در فکر این هستند که مملکت را به خواست خودشان یک مملکت لوکس درست بکنند و دیگر هرچه خرابی هم باشد مانعی ندارد. آن‌ها دلشان می‌خواهد یک مملکت غربی درست بشود و حال اینکه مردم اینجا همه جدیت کردند برای اینکه اسلام در ایران پیاده شود، نه فقط یک صورت اسلام و وقتی سر به هر اداره‌اش می‌زنیم اسلام در کار نباشد. باید شدیداً با روشن‌فکران غرب‌زده مبارزه کرد. از این جهت شما مأموریت دارید با همکاری کارمندان مسلمان و متعهد غیر منحرف، این سازمان را تصفیه کنید بدون اینکه خوفی از کسی و یا گروهی داشته باشید. باید توجه داشته باشید که در این سازمان مسلمانان متعهد حتی یک نفرشان نباید بیرون بروند مگر تخلفاتی کنند که این مسئله دیگری است و فرقی با دیگران ندارند اما یک وقتی گفته نشود این‌ها مثلاً یک قدری ارتجاعی هستند، از این حرف‌هایی که شاه هم به مسلمانان مبارز و متعهد در آن دوره می‌زد. مسلمانان مبارز و متعهد باید آنجا باشند و دیگرانی هم که تصفیه می‌شوند باید جایشان را افراد مسلمان مبارز غیرمنحرف گذاشت. ما به‌حمدالله گویندگان و نویسندگان خوب داریم، ما همه چیز داریم. من غالباً فیلم‌هایی که خود ایرانی‌ها درست می‌کنند، به نظرم بهتر از دیگران است... من صریحاً می‌گویم ما نمی‌خواهیم نه غرب و نه شرق از ما تعریف کنند، نمی‌خواهیم روشن‌فکران غرب‌زده و قلمداران خود فروخته از ما تعریف بکنند ما می‌خواهیم یک مسئله‌ای را که اسلام می‌فرماید عمل بکنیم (همان، ج ۱۲: ۵-۸۴).

حضرت امام خمینی (ره) شاگرد و معلم قرآن بود و راه او و اخلاق و سیره او همچون رسول گرامی اسلام (ص) راه و اخلاق قرآن بود. اینکه فرمودند مسلمانان متعهد را از سازمان صدا و سیما (و امثال آن) طرد نکنید و یا منحرفان غرب‌زده را به کمک خود فرانخوانید هر دو ریشه قرآنی دارد. خداوند می‌فرماید:

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدْوَىٰ وَالْعَشَىٰ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ؛ کسانی را که هر بامداد و شبانگاه پروردگار خویش را می‌خوانند و خواستار خشنودی او هستند، طرد مکن. نه چیزی از حساب آن‌ها بر عهده تو است و نه چیزی از حساب تو بر عهده ایشان. اگر آن‌ها را طرد کنی، در زمره ستمکاران درآیی) (انعام/۵۲)

و می‌فرماید: «... وَ مَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا»- زیرا من گمراه‌کنندگان را به یاری نمی‌گیرم (کهف/ ۵۱)».

نتیجه‌گیری

خلاصه نظرات حضرت امام خمینی (ره) بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و سرسلسله جنیان بیداری و هشیاری در قرن حاضر در جهان، پیرامون اهمیت و محدودیت رسانش پیام به‌ویژه از طریق رسانه‌های جمعی را در چکیده مقاله می‌توانید ملاحظه کنید اما نتیجه‌ای که از این مقاله و از مشاهده و ملاحظه سی و چهار سال گذر انقلاب مقدس اسلامی به چشم خود دیده و با گوش خود شنیده و با همه حواس خود درک کرده‌ایم از قرار زیر است.

۱. مشهور است که می‌گویند پیر در خشت خام مطالبی می‌بیند که جوان در آینه شفاف نمی‌بیند. پیر انقلاب اسلامی از همان آغاز نسبت به مسائل مختلف انقلاب اسلامی از جمله اهمیت رسانه‌ها، ماهیت استکبار جهانی، لزوم اتکا به مردم مخلص و متدین، ضرورت دوری مسئولان از زندگی اشرافی، لزوم برخورد قاطع با انحراف و منحرفان، اهمیت اتکا بر توانایی‌های خودی و نفی هر نوع سلطه بیگانه، توجه به دین اسلام به عنوان آئینی که می‌تواند بشر را اداره کرده و به تکامل انسانیش برساند، تأکید بر وحدت و یک‌صدایی اقشار امت اسلامی و... هشدارها و تذکرها دادند و خوشبختانه سلف صالح ایشان نیز بر این نکات کلیدی در رهبری امت اسلام تأکید داشتند. تجربه این سی و چهار سال نشان داد هرچا سخن رهبر امت مورد عمل اقشار مردم قرار گرفت، به دنبال آن پیروزی‌ها و موفقیت‌ها روی آورد و هرچا کوتاهی و بی‌توجهی صورت گرفت در همان مسئله شکست و ناکامی به سراغمان آمد پس چه بهتر که امت اسلام سخنان پیر انقلاب اسلامی و نیز رهبر فرزانه کنونی را به گوش دل و جان بشنوند تا به قول همان مراد عارفان و پیر جماران: «پشتیبان ولایت فقیه باشید تا به مملکت شما آسیبی نرسد».

۲. گذر سی و چهار سال از انقلاب اسلامی و مشاهده و ملاحظه رفتار مستکبران جهانی به خوبی بر همگان ثابت کرد که قدرت‌های طاغوتی جهان از قبیل آمریکا و انگلیسی و فرانسه و آلمان و... قدرت‌های خبیث و دروغگویی هستند که با شعارهای فریبنده‌ای مثل دموکراسی، حقوق بشر، آزادی و... انسان‌هایی را برای برهه‌ای از زمان فریب می‌دهند. اما اکنون عملکرد آن‌ها در کشورهای مختلف جهان دروغگویی آن‌ها را به خوبی روشن ساخته است. کافی است کسانی که هنوز آمریکا و اروپا را قبله آمال خود می‌دانند و به تبلیغات دروغین بلندگوهای بسیار قوی و زیاد آن‌ها دل‌خوش کرده و فریفته شده‌اند سری به کشورهای افغانستان و عراق بزنند و وضع زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم این دو کشور را مشاهده کنند البته به راه انداختن جنگ تحمیلی و حمایت هشت ساله از صدام ملعون و وارد ساختن خسارت‌های جانی و مالی در کشور ما، نسل‌کشی مسلمانان در کشور میانمار، کشتار مردم مسلمان در کشورهای بحرین، یمن، عربستان سعودی، عقب‌افتادگی مردم آفریقا علی‌رغم غارت ثروات آن‌ها و ده‌ها بلکه صدها دلیل دیگر برای اثبات آنچه اشاره شد وجود دارد.

۳. هم اکنون صهیونیسم جهانی با سوار شدن بر بال تبلیغات دروغین و سلطه بر مراکز خبرپراکنی و تسلط بر نظام قدرت در کشورهای پیشرفته صنعتی، مسیحیان را نیز به دام و نظام خود درآورده و به اصطلاح آن‌ها را صهیونی کرده است. دشمنی یهود عنود از صدر اسلام برکسی پوشیده نیست و در سراسر تاریخ نیز این دشمنی عملی استمرار داشته است و اکنون با صراحت، دشمنی خود را با اسلام ابراز داشته و در برخی موارد اعلان جنگ رسمی با اسلام و مسلمانان کرده‌اند. ساخت فیلم‌ها و کاریکاتورهای موهن توسط این انسان‌های بی‌منطق و معرفی افرادی مثل سلمان رشدی به عنوان انسان‌های متفکر جهانی، به خوبی خباثت ذاتی آن‌ها را نشان می‌دهد و پیش‌گویی قرآن کریم را به اثبات می‌رساند که فرمود:

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنَّ آتَّبَعْتَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ؛ یهودان و ترسایان از تو خشنود نمی‌شوند، تا به آیینشان گردن نهدی. بگو: هدایت، هدایتی است که از جانب خدا باشد. اگر از آن پس که خدا تو را آگاه کرده است از خواسته آن‌ها پیروی کنی، هیچ یاور و مددکاری از جانب او نخواهی داشت. (بقره/ ۱۲۰)

۴. هرگاه قانون جنگل بر جهان حاکم شد (که اکنون این‌گونه است) به ناچار باید با همان زبان قدرت و زور با قدرت‌مندان و زورگویان مقابله کرد. دنیای استکبار به پشتوانه سلاح و تجهیزات نظامی و ویرانگر (و نه با داشتن هیچ منطق قابل قبولی) به کشورها حمله می‌کند، می‌کشد، آواره می‌سازد، غارت می‌کند، اراضی مسلمانان را به اشغال خود درمی‌آورد، توهین به مقدسات اسلام روا می‌دارد و خلاصه آنچه از این قماش اعمال ضدبشری توانسته تاکنون انجام داده است. اگر چیزی انجام نشده در قدرت آن‌ها و یا به منفعت دنیای آن‌ها نبوده

است. لذا باید امت اسلام نه فقط در صحنه رسانه با رساندن پیام عدالت و رحمت به گوش انسان‌هایی که در دنیا فطرت سالم الهی خود را حفظ کرده‌اند، خود را تقویت کنند و با قدرت رسانه‌ای در مقابل قدرت رسانه‌ای جهان استکبار بایستد بلکه باید از نظر تجهیزات جنگی نیز به آنجایی برسد که ترس دشمنان را به همراه داشته باشد در صورتی که دشمن حمله و تجاوز کند عکس‌العمل سریع و مناسب، همانند آنچه در غزه در جنگ هشت روزه شاهد بودیم، داشته باشد و در غیر آن صورت با داشتن قدرت‌مندترین سلاح‌ها، ترس و وحشت را در دل پیروان شیطانی اندازد تا هوس تجاوز را از سر خود به در کنند. این نکته از فرمایش خداوند تعالی برداشت می‌شود که فرمود: «وَ أَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ وَ آخِرِينَ مَنْ دُونَهُمْ لَأَتَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَ مَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَ أَنْتُمْ لَأُتْلَمُونَ؛ و در برابر آن‌ها تا می‌توانید نیرو و اسبان سواری آماده کنید تا دشمنان خدا و دشمنان خود و جز آن‌ها که شما نمی‌شناسید و خدا می‌شناسد را بترسانید. و آنچه را که در راه خدا هزینه می‌کنید به تمامی به شما بازگردانده شود و به شما ستم نشود» (انفال / ۶۰).

پی‌نوشت

۱. خداوند متعال در هر صد سال کسی را برای این امت (امت اسلام) می‌فرستد تا دین را مجدداً زنده کند.
۲. رسول اکرم (ص)، کنز العمال ح ۳۴۶۲۳ به نقل از محمدی ری شهری، میزان الحکمه (تهران، مکتب الاعلام الاسلامی، چاپ دوم، ۱۳۶۷) ج ۸، ص ۱۳۳، احادیثی به مضمون حدیث بالا از لسان مبارک ائمه اطهار (ع) در همین منبع نقل شده که به دو نمونه آن توجه فرمایید: فیما اهل البیت فی کل خلف عدولا بنفون عنه تحریف الجاهلین و انتهاال المبطلین و تاویل الجاهلین (صا) بح- ج ۲ ص ۹۲، ی، ر، ختص... «فی قوله تعالی: و لکل امه رسول...»: تفسیرها فی الباطن ان لکل قرن من هذه الامه رسولا من آل محمد ینخرج الذی القرن الی هو الیهم رسول و هم الاولیاء و هم الرسل (قر) نو، ج ۲ ص ۳۰۵ شی.
۳. جهت نمونه به گوشه ای از سخنان یکی از نمایندگان در دفاع از عملکرد وزیر سابق ارشاد در جلسه استیضاح مجلس شورای اسلامی مورخ ۱۱ اردیبهشت ۱۳۷۸ ش توجه فرمایید:

وقتی که امام برای نیاز جامعه احساس می‌کنند که زبان موسیقی به‌عنوان یک زبان نافذتر از هر کلام و هنر باید در خدمت اسلام قرار بگیرد و مسئله شطرنج به‌عنوان یک سرگرمی پرونده فکر در اختیار جوانان قرار بگیرد، فتوا به حلیت استفاده از این دو موضوع دادند، بسیاری بر امام خرده گرفتند.

امام در همه عرصه‌ها وقتی که وارد عرصه شدند خوب یک چیزهایی بدیعی بود، جوسازی می‌شد حتی در مقوله عرفان، امام این سوره حمد را که شروع فرمودند اوایل انقلاب، آشناری از نور را از وجدان‌های عرفانی خودشان به جامعه سرازیر کردند که ای کاش ادامه پیدا می‌کرد. آن‌قدر نامه از بعضی از افراد سطحی به امام نوشتند که آقا این کفریات چیست؟ این‌ها کفر است، این‌ها شرک است، این‌ها مسئله وحدت وجود و موجود است، امام را تحت فشاری قرار دادند که امام ناگزیر شد که آن درس تفسیر بی‌نظیر را تعطیل نکنند و جامعه را دریغ کردند از این آبشار جوشان و خروشان نور و نهایت این است که ما در زمان خودمان اگر از روزنه دید امام به مسائل اجتماعی به مسائل اجتماعی، به مسائل ارزشی، به مسائل سیاسی و به مسائل فرهنگی نگاه نکنیم آن هم انقلابی که در آستانه هزاره سوم میلادی و در آستانه ورود به قرن بیست و یکم در خلا ایدئولوژیکی مطلق جهان که

جهان تشنهٔ ایدئولوژی برتر و پیروز است، ما باید الگویی از اسلام ارائه کنیم که برای بشریت قابل تحمل باشد وقتی که یکی از دوستان در نجف خدمت امام عرض کرد راجع به نوع حجاب ... و این‌ها خرده گرفت بر زنانی که جوراب می پوشیدند یا کفش حیائاً پاشنه‌بلند و چادر بدون روبند و امثال این‌ها که در نجف متداول بود امام دو ساعت آنجا صحبت کردند و فرمودند: آقای فلانی ما چیزهایی را به اسلام بسته‌ایم که ربطی به اسلام ندارد ما از اسلام چهره‌ای ارائه نکنیم که در جامعه پنج درصد، ده درصد بیشتر نتوانند آن را تحمل کنند من نمی‌خواهم اندیشه برادران عزیز حزب‌اللهی و ارزشی کشور را مخدوش بکنم یک عده ممکن است در جایگاه سلمان حتی قرار بگیرند ولی بدانیم که فرمود: «لو علم اباذر بما فی قلب سلمان لکفره او لقتله»، مگر مراتب سلمان و ابوذری یکی بوده است که ما توقع داریم همه آحاد جامعه زن و مرد یک جور ارزش‌ها را ببینند (مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی ۷۸/۲/۱۱).

۴. به مقاله مؤلف با عنوان آسیب‌شناسی بازرگانی از نگاه فقه و اخلاق و آئین‌نامه‌ها مراجعه کنید.

۵. پس چه بسا از جهت قضایی و حقوقی بتوان برای یک جرم که در دو نشریه با تیترهای متفاوت انجام شده مجازات‌های متفاوت در نظر گرفت.

منابع

- اسدی مقدم، کبری، *دیدگاه‌های فرهنگی امام خمینی (ره)*، تهران، مؤسسه نشر و تحقیقات ذکر، چاپ چهارم، ۱۳۷۸.
- ج ۱۵، ص ۲۱۹ (بیانات حضرت امام (ره) در جمع اعضای هیأت تبلیغات اسلامی - ۶۰/۸/۲۴)
- ج ۱۸، ص ۸۰ (بیانات حضرت امام (ره) در جمع اعضای شورای عالی تبلیغات اسلامی ۶۲/۶/۲)
- ج ۹، ص ۱۸۹ (بیانات حضرت امام (ره) در جمع گروهی از ناشران ۵۸/۷/۱)
- روح الله خمینی، *صحیفه انقلاب*، وصیت نامه سیاسی الهی رهبر کبیر انقلاب اسلامی، (تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ سوم).
- روح الله خمینی، *صحیفه نور*، تهران، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، چاپ اول ۱۳۶۱ ج ۸ ص ۲۵۱ سخنرانی حضرت امام در جمع مردم ۵۸/۵/۲۷.
- روزنامه رسمی*، سال (۱۳۷۸)، وزارت دادگستری.
- فیض کاشانی، *تفسیر الصافی*، بیروت، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، چاپ دوم، ۱۴۰۲ ق.
- قانع، احمدعلی، «بررسی موضوع و حکم کتب ضاله»، رساله دکتری رشته فقه و اصول، دانشگاه امام صادق (ع) ۱۳۸۱.
- قرآن کریم با ترجمه مرحوم آیتی.
- کتب ضاله رویکردی فقهی، ناشر دانشگاه امام صادق (ع)، تهران و محدودیت‌های پیام رسانی از دید قوانین الهی و بشری، ناشر بوستان کتاب، قم.
- محمدری شهری، محمد، (۱۳۶۷)، *میزان الحکمه*، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ دوم.
- موسوی خمینی، سیدروح الله، (۱۳۶۱)، *صحیفه نور*، تهران، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، چاپ اول.
- موسوی خمینی، سیدروح الله، (۹۷)، *صحیفه انقلاب*، وصیت نامه سیاسی الهی رهبر کبیر انقلاب اسلامی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ سوم.

شرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی